

De Lauperroute door de Eiger-noordwand

Toen ik aan het begin van mijn bergvakantie treinsbiljetten klaar liet maken, waarin o.a. Grindelwald als reisdoel stond vermeld, en de man, die mij hierbij assisteerde begreep, dat het met alpinistische bedoelingen was, vroeg hij: „Toch niet om de Eiger-noordwand te beklimmen?” Dat kon ik toen met overtuiging tegenspreken, want voor mij was de Lauperroute een geheel ander begrip dan de Eiger-noordwand. Zoals nu gebleken is ten onrechte.

Men leze het artikel van Mr. M. W. Jolles in De Berggids van september 1959 over de historie en betekenis van de Lauperroute. Hierin citeert Jolles Othmar Gurtner, die betoogt, dat de Eiger-noordwand méér omvat dan de z.g. dodenwand, waarin zoveel slachtoffers zijn gevallen.

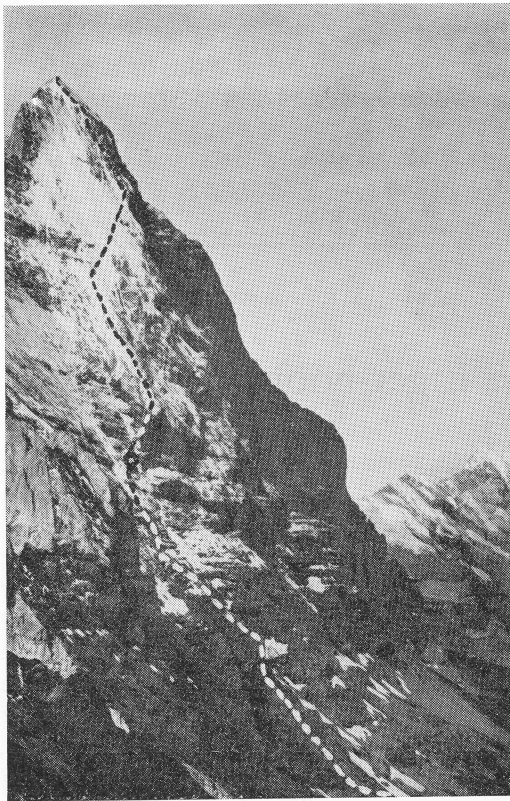
De noordwand van de Eiger, in ruime zin opgevat, is de enorme driehoek, welke naar het oosten wordt begrensd door de Mittellegigraat en naar het westen door de Westgraat. Een ribbe, die in het bovenste gedeelte duidelijker is dan onderaan, deelt deze driehoek middendoor. De beruchte dodenwand bevindt zich in het westelijk deel van de wand en is te beschouwen als een door erosie uitgegraven couloir. De foto, die wij van deze wand maakten vanaf een rustpunt op de noordribbe, geeft dit duidelijk weer. Op deze foto zijn zichtbaar het tweede ijsveld, de z.g. „Rampe” en de „Götterquergang” (zie blz. 6). Wij stonden hier op veilige afstand boven, maar ondergingen tenvolle de onheilspellende atmosfeer van dit wandgedeelte.

De alpinistisch zéér interessante en zelfs klassieke noemen Lauperroute verloopt over de meer naar het oosten georiënteerde flank van de Eiger-noordwand. De overzichtsfoto toont deze flank

in volle glorie en verbergt de dodenwand achter de noordribbe. De stippellijn geeft de door Dr. Hans Lauper in 1933 geopende route aan.

Lang voor de vakantie lazen Gerbrand van der Leek en ik het oorspronkelijke artikel van Lauper over diens eerste beklimming van de Eiger-noordwand. Een ander artikel over deze route, van de hand van Ernst Reiss, troffen wij aan in „Die Alpen” van 1957. Verder bleek ons uit de Hochgebirgsführer van de Berner Alpen, dat deze weg weinig wordt begaan, hoewel hij niet excessief moeilijk of gevaarlijk is, daarentegen zeer hoog geprezen wordt door diegenen, die hem hebben gevolgd. Merkwaardigerwijs telt de dodenwand meer dan twee maal zoveel beklimmingen als de Lauperroute, die zoveel aantrekkelijker is en voor gidsen en alpinisten in Grindelwald een ware verzoeking moet betekenen! Onze beklimming is de tiende in het totaal.

De 29ste augustus van deze zomer — ik had juist de „Terray-cursus” achter de rug — ontmoette ik Gerbrand in Grindelwald. Een week lang had hij de wand kunnen gadeslaan tijdens zijn verblijf in een kinderkamp, waar hij wandeltochten leidde. Hij kwam op het idee de eerste etappe van de Lauperroute in de namiddag af te leggen, wanneer de zon uit dit wandgedeelte verdwenen en het steenslaggevaar gering zou zijn, en dan een geschikte bivakplaats te zoeken, hoger dan de gebruikelijke. Van daar wilden we de tweede etappe ondernemen in de vroege ochtend wanneer de sneeuw nog hard bevroren zou zijn. Lauper volbracht echter met zijn gidsen de tocht in één dag. Hij vertrok zeer vroeg bij maanlicht, benutte het in juli nog lang

Eiger met Lauperroute

Opname Schudel, Grindelwald

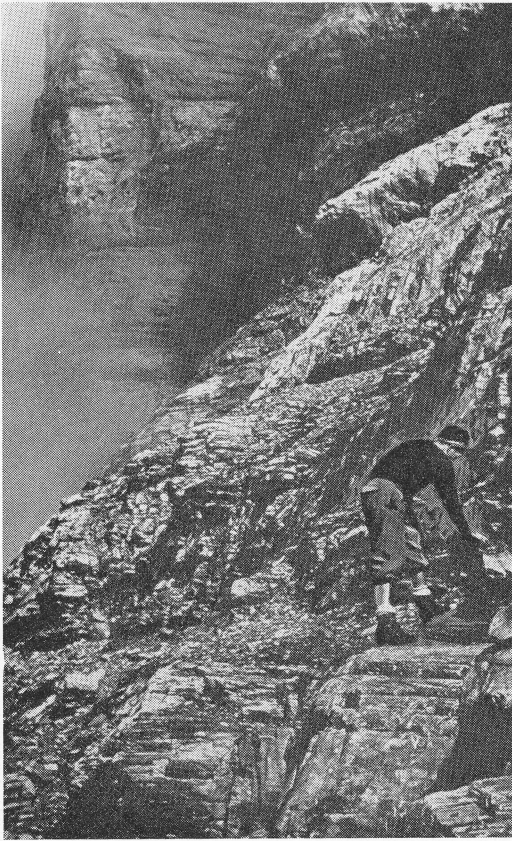
durende daglicht en daalde dezelfde dag in het halfduister af door de westwand, waar de gidsen de weg wel goed kenden. Wij hadden echter met de kortere dagen van begin september rekening te houden en een volle maan was ons niet beschoren. Daarom leek het plan van een hoog bivak ook mij zeer geschikt en ik stelde voor niet door de westwand af te dalen, waar de weg in het duister of bij nevel zeer moeilijk te vinden is, maar over de Mittellegigraat naar de hut, die zich op deze graat bevindt. Op een graat als deze wijst de weg zich van zelf en bovendien zijn er vele vaste touwenaangebracht, welke de afdaling bespoedigen. Verder zou het herfstachtige weer, dat sinds enkele dagen zijn intree had gedaan, de kans op de zo beruchte onweders tegen de Eigerwand verkleinen, en tenslotte konden wij profijt trekken van de periode van droogte, die hier de laatste week had geheerst. De sneeuw is dan immers goed hard geworden en de rotsen zijn droger dan anders.

De meeste van onze berekeningen klopten, maar

- 6 Verenigingspunt van Mittellegigraat en sneeuwgraatje 3950 m.
- 5 Begin van het sneeuwgraatje.
- 4 Rustplaats op de noordribbe.
Het zgn. „Schild” ligt tussen de nummers 3 en 4.
- 3 Einde van het grote kamin.
- 2 Bivak, aan de voet van het rotsbolwerk plm. 2900 m.
- 1 Voet van de wand 1950 m.

niet alle, zoals uit het vervolg zal blijken. Eigenlijk werden deze berekeningen ook niet zo bewust gemaakt als ik hier suggereer. Ze zijn eerder het produkt van onze nabeschouwingen over de tocht. De overweging, dat de kans die ons zo laat in het seizoen geboden werd een zeer goede was, was wel vooral intuïtief bepaald.

Zondag 30 augustus informeerden wij telefonisch naar de „Wetterprognose” van Bern. Het weer leek wisselvallig en er hing die ochtend een dicht wolkendek over de dalen. De prognose luidde: Tenminste twee dagen mooi weer door een staartje van het hoge drukgebied boven Engeland. Dit gaf de doorslag om maandagmorgen alles in gereedheid te brengen voor de eerste etappe naar het bivak. Hiervoor rekenden wij ruim vier uur klimmen. Wij pakten rugzakken met voedsel in overvloed: twee kilo gekookte aardappels in een pan, enkele kilo's doperwten, suiker, gedroogde vruchten, enz. Hierbij werden nog gevoegd slaapzakken, donsvesten, regencap's en al die kleinigheden, waar-

Laatste rustpauze onder in de wand en laatste zonne-warmte vóór het bivak.

door een nacht in de wand even gerieflijk wordt als in een hut. Vervolgens zochten wij Bhendt, de pickelsmid van Grindelwald op, aan wie wij ons plan durfden toevertrouwen. Hij informeerde eerst naar onze alpine ervaring, inspecteerde het materiaal en scheen toen vertrouwen in ons plan te stellen. Hij haalde een revolutionair model ijshaak te voorschijn en was zo aardig er ons een exemplaar van mee te geven. Deze ijshaak heeft veel weg van een grote schroef en wordt niet in het ijs geslagen, maar met de hand erin gedraaid. *) Tenslotte sleep hij de punten van onze stijgijzers en pickels bij en wenste ons veel succes toe. Wij waren blij deze man ontmoet te hebben om ons gedekt te weten door een vertrouwenspersoon in Grindelwald. Op het gidsenbureau hadden wij geen gids aangetroffen om ons voornemen van de tocht kenbaar te maken.

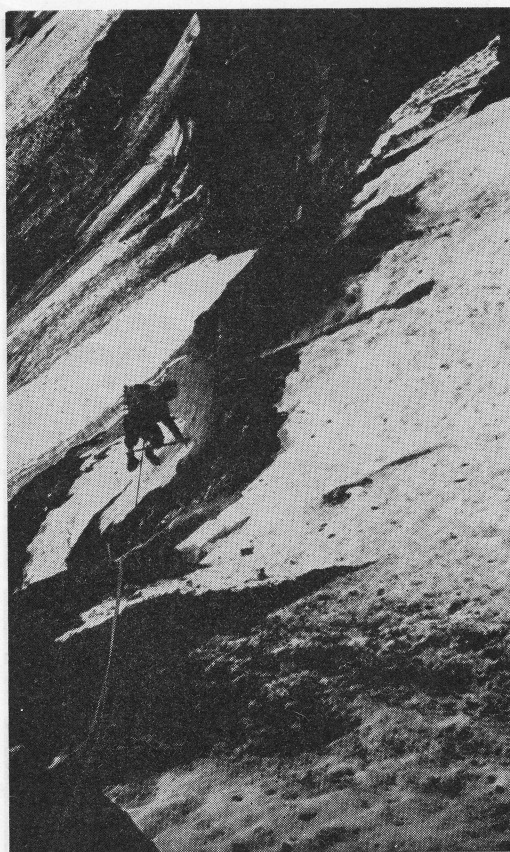
*) Zie De Berggids, november 1959, blz. 99.

De ochtend was met deze voorbereidingen verstreken en we maakten haast om naar Alpiglen te komen, het uitgangspunt voor beide routes in de Eiger-noordwand. De reizigers in het treintje naar de Kleine Scheidegg verdachten ons gelukkig niet van een poging om de dodenwand te beklimmen, toen we zwaarbepakt in dit tussenstationnetje uitstapten om ons door de alpenweiden op weg te begeven naar de voet van de wand.

Na een uur lopen begon de zware last ons al te zeer te drukken. Aan een beek zetten wij onze rugzakken neer en brachten een deel van de last over naar de maag. Dit verlichtte het klimmen echter nauwelijks. Een uur hogerop streken wij weer neer op een sprookjesachtige plek, waar het water van een beek grillige kommen had uitgeslepen in het kalkachtige gesteente. Hier konden wij voor het laatst profiteren van de zon, die nog niet geheel uit de wand was geweken. Het wachten was op de schaduw en de kou, welke wij wilden benutten. Tot zover was de klim een groot genot geweest. Het gesteente deed denken aan dat van de Maasrotsen en het terrein was niet steil. Na deze tweede rust moesten wij gebruik maken van het touw. De rots werd steeds brokkeliger en af en toe floten kleine steentjes hoog over ons heen. Wij kwamen langs een beschutte plek onder een grote steen, waar nog een stapel kranten lag en een geïmproviseerd muurtje ons de zekerheid gaf, dat we op de juiste weg waren. Wij klommen voorbij deze bivakplaats, recht omhoog, links van het „Hoheneis” (een kleine hangende gletsjer) en verder in de richting van wat in het gidsje staat aangegeven als een „aus der Wand hervortretendes Felsbollwerk”. Op onze weg ontmoetten wij enige hardbevoren sneeuwveldjes waar het nodig bleek treden te hakken en de stijgijzers onder te binden. Deze laatsten bleken ook van nut om houvast te krijgen in de gruishopen waarmee de rōtsbanden bedekt bleken en die dikwijls zeer moeilijk begaanbaar waren. Jammer van de punten, die Bhendt voor ons had geslepen! Van vallende stenen ondervonden wij geen grote hinder, maar dat het gidsje het gevaar noemt is wel terecht: de sneeuwveldjes leken gemitrailleerd met steentjes. De rotsen waren hier en daar met ijs bedekt. Door de kou, en misschien ook door de betrekkelijke droogte van de zomer, vloeide er

minder water, dan wij hadden verwacht. Met name in het „wasserdurchrieseltes Kamin” (waardoor het rotsbolwerk moet worden beklommen) aan welks voet wij tenslotte belanden, was geen druppeltje water te vinden.

Het had oorspronkelijk in onze bedoeling gelegen deze zelfde dag dit „Kamin” achter ons te hebben alvorens uit te zien naar een plekje voor de nacht. Maar het was intussen zeven uur geworden en wij vonden een touwlengte links van het „Kamin” een ruim plateau onder een overhang. Dit deed ons besluiten het resterende halve uur vóór het invallen van de duisternis te benutten om ons hier gerieflijk te installeren. Een grote plaat werd vrij gemaakt van losse stenen en gruis. De oneffenheden werden opgevuld met platte stenen en aan de buitenkant bouwden wij een laag muurtje, wat al te fragiel om tegen aan te leunen, maar het gaf aan ons plaatsje iets besloten en huiselijks. Toen de butagasbrander ontstoken was met daarop de restanten aardappels, groenten en worst, was de huiselijkheid wel volledig. Wij konden hier in onze slaapzakken languit liggen, wat een groot gerief is voor een bivak in de wand! Op de „Terry-cursus” had ik enige dagen geleden een nacht zittende, half opgevouwen of zelfs staande doorgebracht, zonder slaapzak en klappertandend van de kou. De hoogte bedroeg toen 1000 m meer en dat bivak was ook niet volgens plan. Het was voor mij een interessante sensatie twee zó verschillende bivaks mee te maken met slechts zes dagen er tussen. De ervaringen met het bivak op de Aig. Verte kwamen nu goed van pas. Ik herinner mij dat de kou het hinderlijkst wordt ondervonden aan de knieën en daar waar het lichaam in contact komt met de rots. Ter isolatie is een rol touw onder het zitvlak zeer geschikt. Een korte slaapzak kan uitstekend dienen als „pied d'éléphant”, de schoenen kunnen hierbij ingestopt worden. Verder is het prettig het gelaat te kunnen beschermen door b.v. een regencap over het hoofd. Ter beveiliging tegen nachtmerries en slaapwandelen of een onverhoedse beweging van de bivakgenoot sliepen we gezeerd aan een rotshaak. Aan het voeteneind konden we beschikken over een voorraad sneeuw waarvan wel thee te zetten was voor een hele compagnie! Wij verorberden een goed maal en wierpen een laatste blik in het dal waar de lichtjes van Grindelwald een kerst-

Enkele touwlengten onder het bivak. Sporen genoeg van steenslag; wij ondervonden hiervan echter geen hinder, dank zij het vergevorderde uur.

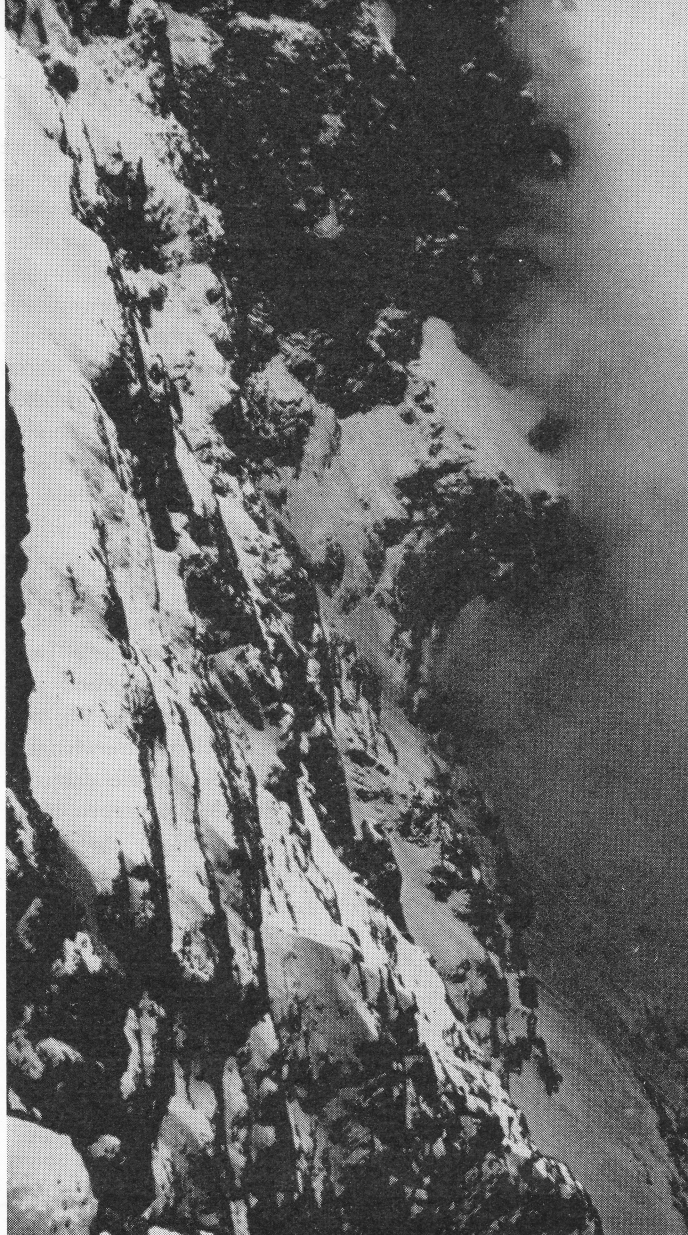
sfeer opriepen, en vielen in een diepe slaap.

Wat ik bij het inslapen vreesde, gebeurde ook werkelijk: wij versliepen ons de volgende ochtend; het bivak was al te gerieflijk geweest! We ontwaakten pas om vijf uur, het tijdstip waarop wij reeds lang op pad hadden moeten zijn. Toen wij tenslotte gereed waren om op te breken was het al klaar licht. Dit was voor ons aanleiding om een variant op de aangegeven route te kiezen; wellicht viel hiermee wat verloren tijd te winnen.

Inderdaad slaagden wij erin het onderste gedeelte van het lastige „Kamin” links te omgaan door eenvoudig terrein. Pas hogerop begaven wij ons in de voortzetting ervan, daar waar het zich naar boven toe steeds wijder opent. Eerst klonnen wij door zeer goede rots in de linkerwand, staken toen over naar rechts, zoals aangegeven in het gidsje, en bereikten tegen acht uur de top van het rotsbolwerk.

In de eerste verwarmende zonnestralen werden de stijgijzers ondergebonden en de weg werd voortgezet in de sneeuw van een couloir, dat te beschouwen is als een uitloper van het grote ijsschild hogerop. Touwlengte volgde op touwlengte; wij wisselden steeds van eerste plaats, zodat ieder van ons tweemaal 30 meter achtereen klom, en hielden dit de gehele tocht consequent vol. Dit bespaart tijd en geeft een eerlijke verdeling van de werkzaamheden.

Het tempo lag aanvankelijk hoog en geen van beiden wilden we de ander ophouden met het uittrekken van overvloedige kledingstukken. De zon begon warmer en warmer te schijnen; ik herinner me niet het ooit zo warm te hebben gehad! Met moeite kon ik de ogen vrij houden van het zoute en bijtende zweet, dat met straal-tjes van mijn voorhoofd liep. We klommen verder tot het punt waar de traverse over het schild naar rechts begint. Hier rustten wij even. De wand is hier al heel steil en van enig natuurlijk rustpunt is geen sprake. Het is dan een heel karwei je van rugzak en kledingstukken te ontdoen zonder dat iets naar beneden valt. Het veiligste is dan een ruime trede in het ijs te hakken, een stevige ijshaak te slaan en daaraan alles met karabiners te bevestigen wat anders in de diepte kan verdwijnen, jezelf inclusief. Vanaf onze standplaats was het ijsschild niet geheel te overzien, daar dit enigszins gebold is en er op regelmatige afstand sneeuwribben doorheen lopen. Wij waren het slachtoffer van optisch bedrog toen we dachten de uiteindelijke noordribbe reeds in zicht te hebben op naar schatting 10 touwlengten afstand. Dit gaf ons de nodige moed ons in de steeds steilere wand te begeven. Maar telkens doemde er een volgende sneeuwribbe op. De sneeuwlaag op het ijs werd dunner naarmate wij vorderden en hier en daar kwam het ijs te voorschijn. Wij hoefden evenwel geen treden te hakken behalve op de standplaatsen waar een haak werd geslagen of geschroefd. Gerbrand gebruikte de schroefhaak en als hij bezig was gebeurde dit geluidloos en snel, maar wanneer ik een conservatieve ijshaak erin hamerde gebeurde het wel eens, dat er een knallende scheur in het ijs schoot zoals wij dit kennen bij het schaatsenrijden over zwak ijs. Het ijsveld leek steeds steiler te worden; dit kwam ook wel door de bolling van het schild. Wanneer men recht omhoog klimt is het effect

Na de klim van enkele honderden meters recht omhoog, begint hier de schuine traverse over het schild.

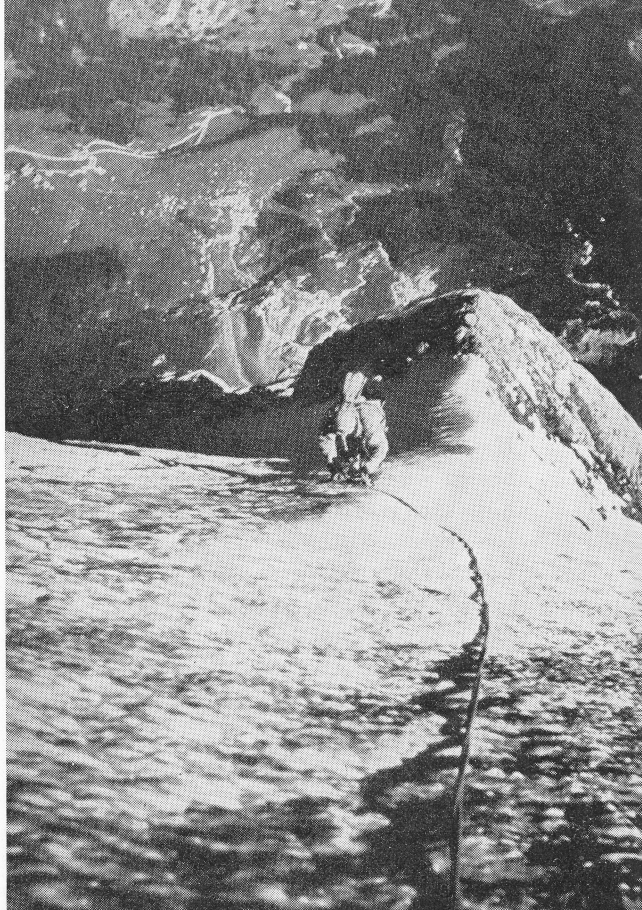
van steilte geringer dan bij een traverse als deze, waarbij de blik behalve vooruit ook vaak omlaag is gericht.

Zo herinner ik mij, dat ik bij iedere etappe van haar naar haak de eerste schrede aarzelend zette, en eenmaal goed op gang gekomen verdween de hoogtevrees pas. We gingen te werk zoals ons dit door Terray werd geleerd: de voet plat tegen de wand met alle 10 punten in het ijs. Daar wij beiden goed getraind waren had dit nauwelijks sterke vermoeidheid in de enkels ten gevolge, maar wel leken de voeten

bevroren doordat we de schoenen bij iedere stap zo diep mogelijk in de sneeuw ingroeven om de stijgijspunten in het ijs eronder te laten bijten. Tegen twee uur arriveerden we aan de noordribbe, waar een klein rotsplateautje de mogelijkheid bood even uit te rusten en iets te eten. We konden echter pas veilig gaan zitten nadat drie rotshaken waren geslagen, waaraan we onszelf en de rugzakken verankerden. Vanuit dit adelaarsnest konden wij een blik werpen in het beruchte gedeelte van de Eiger-noordwand. Dit bevorderde de eetlust beslist niet. Bovendien hadden wij de sleutelpassage van de Lauperroute nog voor de boeg; „ein markanter Felskopf der gegen sein unteres Ende von einem eisgefüllten, oben überhängenden Spalt durchrissen ist”. Door een wolk, die zich tegen de noordwand aanlegde was hiervan echter niets te zien. Wij wisten echter dat hier nog een tiental touwlengten volgden over ingesneeuwde rots, die dakpansgewijs is gelaagd en dus slechte grepen biedt. Met dit vooruitzicht spoedden wij ons na een korte rust verder. Het terrein viel inderdaad niet mee; iedere volgende etappe werd wel even snel afgelegd, maar het slaan van een betrouwbare haak vergde toch veel tijd. Gerbrand toonde hierbij veel vernuft door ijshaken te slaan in de spleten waar ijs en rots met elkaar in contact komen en door dooi een ruimte tussen beide is ontstaan. Ook bleek het hier en daar nodig een dikke sneeuwlaag af te graven totdat een rotsplaat vrij kwam met een bruikbare spleet erin. Het zicht bedroeg niet meer dan één touwlengte. De route volgt hier de noordribbe, maar een ribbe kan blijkbaar zó breed zijn, dat er vele wegen omhoog kunnen leiden!

De weg, die wij op goed geluk uitkozen bracht ons op een gegeven moment aan een rotsbarrière, waarin verschillende passages mogelijk leken; de ene bleek echter al even onmogelijk als de andere. Tenslotte lukte het de barrière geheel rechts te omgaan door de sneeuw. Nu wilde ik deze uitwijkingsmanoeuvre naar rechts compenseren door hierna een koers meer naar links te volgen.

Dit bracht me aan een zeer moeilijke passage van slechts enkele meters. Het betrof hier een zeer steil muurtje van ingesneeuwde en met ijskorsten bedekte rots. Ik kwam hier op de voorste punten van mijn stijgijsers overheen dank zij

Een blik vanaf de rustplaats aan het eind van de traverse over het schild, in het beruchte wandgedeelte. Kenners van de Eiger-noordwandlitteratuur kunnen hierop terugvinden: het 2e en 3e ijsveld, de z.g. „Rampe” en de Godentaverse.

het besef, dat ik gezekeerd was via een drietal haken; twee in de rots en één in het ijs vlak bij de standplaats van Gerbrand. Uit een foto zou ons later blijken, dat we toch meer naar rechts hadden moeten aanhouden om aan de voet van de sleutelpassage te belanden. Nu klommen we links aanhoudend nog drie touwlengten door en plotseling dook vóór ons uit de mist het sneeuwgraatje op, dat het einde betekent van de moeilijkheden in de Lauperroute. Het was een zeer aangename verrassing voor ons, dat wij ons verklappend, de sleutelpassage hadden gemist.

Het deed ons alle vermoeidheid vergeten, een kwartier later stonden wij op het punt, waar de Mittellegiraat en ons sneeuwgraatje samenkwamen. Het was toen zeven uur en we zouden nog een half uur van het daglicht kunnen profiteren. Daarom werd direct aan de afdaling begonnen.

Deze verliep vlot tot aan de voet van de „Grosse Turm”; toen viel de duisternis in.

Gelukkig beseften wij niet hoe eindeloos lang de afdaling langs deze graat is in het duister, anders was ons de moed in de schoenen gezonken en hadden wij zeker direct al onze toevlucht tot een tweede bivak genomen. Kleding, voeding en brandstof waren hiervoor toereikend.

De nevels waren intussen opgetrokken en een heldere sterrenhemel lichtte ons bij, voor zover we niet genoeg hadden aan onze voorhoofds-lampen. Tot overmaat van ramp viel de mijne echter al gauw uit, hij viel letterlijk en was toen uit. Die van Gerbrand verspreidde maar een zeer spaarzaam licht en was een uur later geheel leeggebrand. Hoe helder sterren kunnen schijnen in het hooggebergte merkten wij toen pas goed. Het lukte ons, zij het zeer behoedzaam en pas voor pas, af te dalen. Het werd 10 uur, 11 uur en middernacht en nog steeds waren wij onderweg als woestijngangers, die een fata morgana voor ogen hebben. Steeds meenden wij de hut voor ons te zien. De dorst werd kwellend, daar wij sinds het bivak niets meer te drinken hadden gehad. De honger viel echter mee; zoals dat vaker gaat verdrijft hier de ene vijand de andere. De vermoeidheid was minder fysiek dan psychisch. Wij werden het avontuur danig moe! Toen wij later hierover ervaringen uitwisselden bleek mij dat ook Gerbrand toen door het idee geobsedeerd werd, dat nog andere personen van de partij waren en dat na een afdaling langs

één van de „fixe Seile” iemand achter gebleven scheen te zijn, op wie wij moesten wachten. Dat het niet geheel uit de lucht was gegrepen en ons vreemde gevoel wel enige grond had, blijkt daaruit, dat Gerbrand halverwege zijn pickel had laten liggen!

Tegen half twee zagen wij eindelijk een vierkante constructie voor ons opdoemen. De vermoeidheid was plotsklaps weer verdwenen en we renden meer dan we liepen de resterende honderd meter over een effen graatgedeelte naar de hut. Hierin troffen wij een gids uit Grindelwald aan met zijn cliënt. Verbaasd kroop hij onder de dekens vandaan en bereidwillig stond hij al zijn uit sneeuw gesmolten water aan ons af. De gids had onze dwaallichtjes gezien aan het begin van de avond; toen ze even later waren gedoofd, had hij gemeend dat de verlate partij onder zeil was gegaan, en had ons die nacht dus niet meer verwacht.

's Ochtends (2 september) volgden wij zijn partij over de graat tot waar Gerbrands pickel was blijven liggen. Genoten daar van een prachtig uitzicht op de wand en van de laatste zonnestralen ('s middags begon het al te regenen), en legden dezelfde weg, waar wij in het duister uren over hadden gedaan in een klein uurtje af. Nu ontdekten we hoe mooi de Mittellegi-graat is. In de namiddag daalden wij van de hut af naar het station Eismeer. Hiermee was één van onze mooiste bergavonturen ten einde.

Paul van Lookeren Campagne

Een hoge, grijze lucht

(Uit een brief)

... een hoge grijze lucht. Ik hoop dat ik het je beschrijven kan. De sfeer van koele, serene rust in een klein dalletje, waar het gras nog nat is van de dauw, maar de vroege zon lange schaduwen werpt en een belofte van warmte schijnt te brengen. De sfeer van rust nog bij het stijgen in het glooiende sneeuwveld, maar ook van de beginnende onrust later toen een rugzak ver naar beneden viel. De sfeer van spanning bij het betrekken van het weer op de topgraat. Het bleef zo bij de afdaling over de andere gletsjer,

waar een van ons tot zijn middel in een spleet zakte. Toen plotseling, op de helling boven ons, waar wij nog die ochtend langs waren gekomen, het geluid van vallende stenen en de kreet van een mens. Het is al weer een paar dagen geleden, maar ik geloof niet dat ik het ooit zal vergeten. De hoge, grijze lucht ook niet.

Je zult willen weten wat wij deden deze dagen. Ik schrijf je hier uit Binn, omdat het regent, en omdat het gisteren ook regende. Gisteren maakten wij nog een tochtje, de Stockhorn, hier vlak boven. Het was ook onze eerste oefening